

POSTANOWIENIE
o umorzeniu śledztwa

Małgorzata Wójcik – prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku,
w sprawie zabójstwa co najmniej 56 Polaków w nocy 22/23/ października 1939 r. na terenie więzienia w Inowrocławiu przez osoby idące na rękę władzy państwa niemieckiego,
tj. o przestępstwo z art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944r. o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego / tekst jedn. Dz. U. z 1946 r., Nr 69, poz. 377 z późn. zm./ w zw. z art. 3 Ustawy z dnia 18.12.1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 2007 r. nr 63, poz. 424, z późn. zm.),

Na podstawie art. 322 § 1 kpk, art. 17 § 1 pkt 5 kpk

postanowił:

umorzyć śledztwo w sprawie:

I. zbrodni przeciwko ludzkości dokonanej w nocy 22/23 października 1939 r. na terenie więzienia w Inowrocławiu, w postaci zabójstwa przez rozstrzelanie co najmniej 56 Polaków, popełnionej z powodu przynależności pokrzywdzonych do polskiej grupy narodowościowej, w tym ustalonych z nazwiska: *Stanisława Barczaka, Antoniego Biegańskiego, Jana Dykierta, Edmunda Frajera, von Gierke, Grobelskiego, Franciszka Hansa, Konrada Hoffmana, Józefa Hoppe, Apolinarego Jankowskiego, Marcelego Jasińskiego, Floriana Jaskólskiego, Alojzego Jażdżewskiego, Władysława Juengsta, Waleriana Kanarka, Jana Karasińskiego, Tomasza Kotowskiego, Stanisława Kiełbasiewicza, Maksymiliana Kosińskiego, Leona Koszczyńskiego, Konstantgo Jakuba Laubitza, Stanisława*

Marciniaka, Antoniego Maza, Walentego Michałowskiego, Franciszka Mierzwickiego, Czesława Obiałę, Stanisława Oliwkowskiego, Władysława Ozdobę, Czesława Pawłowskiego, Edwarda Ponińskiego, Jakuba Popek, Teofila Reszkę, Jana Rzemieniewskiego, Leona Skoniecznego, Jana Skotarczaka, Tadeusza Tomaszewskiego, Bolesława Wawrzyniaka, Szczepana Wawrzyniaka, Stanisława Wichlińskiego, Włodzimierza Wichlińskiego, Pawła Zawitowicza, Marcjana Zywerta przez osoby idące na rękę władzy państwa niemieckiego, działających wspólnie i w porozumieniu:

Ludolfa Hermana Georga von Alvenslebena, Hansa Kolzowa, Hansa-Ulricha Hempla, Ottona Christiana Hirschfelda, Hansa Ulricha Jahnza, Fritza Rolle, Paula Petermanna, Georga Schlemme, Erika Schrodera, Wittka, Wilhelma Draegera, Bernarda Krause i 6-ciu nieustalonych sprawców,

- na zasadzie art. 17 § 1 pkt 5 kpk w stosunku do Ludolfa Hermana Georga von Alvenslebena, Ottona Christiana Hirschfelda, Hansa Ulricha Jahnza, Hansa-Ulricha Hempla, Hansa Kolzowa, Wittka wobec śmierci sprawcy,
- na zasadzie art. 322 § 1 kpk wobec niewykrycia pozostałych sprawców zbrodni,

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 marca 2015 r. Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku podjęła w części z zawieszenia śledztwo S 3/70 w sprawie dokonanej 22/23 października 1939 r. zbrodni zabójstwa 56 obywateli polskich na terenie więzienia w Inowrocławiu przez osoby idące na rękę władzy państwa niemieckiego, tj. o czyn z art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz zdrajców Narodu Polskiego (tekst jedn. Dz. U. z 1946 r., Nr 69 poz. 377 z późn. zm.)

W toku śledztwa w oparciu o przeprowadzone czynności procesowe: przesłuchania świadków, kwerendy: w Archiwum Państwowym w Bydgoszczy, Inowrocławiu oraz Poznaniu, archiwum Polskiego Związku Zachodniego i archiwum

Instytutu Pamięci Narodowej, Centrali Badania Zbrodni Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu, Sądzie Rejonowym w Inowrocławiu a także oględziny dokumentów i akt spraw karnych VII Ds 283/46 Prokuratury Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, S 93/11/Zn OK. w Gdańsku zgromadzono materiał dowodowy w postaci:

- zeznań 9 świadków,
- dokumentów z akt sądowych postępowań o stwierdzenie zgonu i uznanie za zmarłego,
- dokumentów Urzędu Stanu Cywilnego,
- odpisu i tłumaczenia wyroku niemieckiego sądu w sprawie przeciwko Otto Christianowi von Hirschfeldowi i Hansowi Ulrichowi Jahnzowi 4 Sond Is 92/40,
- odpisu i tłumaczenia umorzenia śledztwa Js 665/60 Prokuratury przy Sądzie Krajowym w Getyndze w sprawie przeciwko Hirschfeldowi i innym,
- odpisu i tłumaczenia umorzenia śledztwa Js 664/60 Prokuratury przy Sądzie Krajowym w Getyndze w sprawie przeciwko dr Hansowi Kolzow,
- wzmianki dotyczącej postępowania wobec wachmistrza policji Augusta Grynberga,
- wyciągu z akt sądowego stwierdzenia zgonu,
- protokołów przesłuchania 30 świadków,
- listy z nazwiskami 24 osób zastrzelonych w nocy 22/23/10.1939 r. sporządzonej w 1946 r.,
- kserokopii materiału zdjęciowego z przeprowadzonych po wojnie ekshumacji zwłok,
- kserokopii materiału zdjęciowego z albumu fotograficznego „Selbstschutz Westpreussen”.

Ponadto zapoznano się z:

- opracowaniami dotyczącymi wydarzeń okresu okupacji na terenie powiatu Inowrocław „Dzieje Inowrocławia - od 1919 r.” pod redakcją Mariana Biskupa, „Z badań nad początkami okupacji hitlerowskiej w Inowrocławiu w latach 1939-1941” w opracowaniu Tadeusza Kaliskiego, „Pierwsze dni okupacji hitlerowskiej w Inowrocławiu” w opracowaniu Tadeusza Kaliskiego, „Swastyka nad Szubinem”.

Odnaleziono także fotografię Hansa Ulricha Jahnza wykonaną 03.11.1943 r. w Inowrocławiu.

Poszukiwania osób, którym przysługiwałby status pokrzywdzonych przeprowadzono w drodze wywiadów środowiskowych oraz sprawdzeń w systemie PESEL.

Na podstawie zebranych materiałów ustalono, że działania wojenne w dawnym powiecie inowrocławskim przebiegły między 3 a 8 września 1939 r. W dniu 8 września Wehrmacht zajął miasto Inowrocław. Jest to moment, od którego miejscowi Niemcy i wojsko rozpoczęli masowe zatrzymania Polaków. Powodem było np. uczestnictwo w kampanii wrześniowej, opuszczenie przez ludność cywilną miejsca zamieszkania traktowane przez Niemców jako wspomaganie wojska polskiego, przynależność do polskich organizacji „Związek Zachodni”, „Strzelec”, wykonywanie pracy w strukturach przedwojennej polskiej administracji, lub osobiste porachunki z polskimi sąsiadami.

Akcja niemieckich rozliczeń trwała przez cały wrzesień aż do listopada 1939 r. Uczestniczyli w tym żołnierze Wehrmachtu i członkowie niemieckiej paramilitarnej organizacji Selbstschutzu powołanej w połowie września 1939 r., do której przystępowali Niemcy zamieszkujący tereny Polski. Utworzono 3 obszary jej działania - południowy, środkowy i północny znajdujący się pod dowództwem ówczesnego Oberfuhrera SS Ludolfa Hermana Georga Kurta Wernera von Alvensleben. Od połowy września siedziba Selbstschutzu Północnego znajdowała się w Bydgoszczy. Działania Selbstschutzu na terenie powiatów bydgoskiego i inowrocławskiego były szczególnie aktywne.

Członkowie „Samoobrony” (Selbstschutz) formalnie wchodzili w strukturę Policji ale z policji pomocniczej „Selbstschutz” bardzo szybko rozwinął się do autonomicznego organu wykonawczego. W obrębie miejscowości członkowie Samoobrony podlegali dowódcy miejscowemu, w obrębie powiatu dowódcom powiatowym, którymi prawie zawsze byli dowódcy SS – Niemcy z Rzeszy. Powiaty tworzyły inspekcje (okręgi). W obrębie powiatu zorganizowano 100 osobowe jednostki. Okręg w Prusach Zachodnich został podzielony na 5 inspektoratów, składających się z odcinków zgodnie z organizacją powiatów. Dowódcą odcinka inowrocławsko – włocławskiego był Obersturmbannfuhrer *dr Hans Kolzow*. Na czele powiatu stał miejscowy Niemiec - właściciel majątku ziemskiego *Hans-Ulrich Hempel*, który jednocześnie pełnił urząd zastępcy starosty. Naczelnikiem miasta Inowrocław był *Hans Ulrich Jahnz*, tam też znajdowała się siedziba Selbstschutzu powiatu Inowrocław. Od 27 września 1939 r. komisarycznym starostą w Inowrocławiu był *Otton Christian von*

Hirschfeld.(k.998 – list dr H.Kolzowa z 24.09.1939 r., k. 328-330 uzasadnienie z postępowania V 203 AR-Z 112/60 w sprawie Kolzowa)

Tymczasowe wytyczne dla organizacji Selbstschutzu w Polsce zostały wydane przez Himmlera w dniu 7 października 1939 r. Zadaniem było przekazywanie gestapo zbiegłych więźniów karnych, więźniów z ciężkich więzień, „nieczystych” elementów polskich. Ponadto pilnowanie i zabezpieczanie ważnych przedsięwzięć i obiektów. Do większych zadań policyjnych członkowie Selbstschutzu mogli być angażowani poza swój okręg. W rzeczywistości obok tych zadań byli oni wykorzystywani do zatrzymań i uczestnictwa w egzekucjach Polaków oraz do organizacji i nadzoru nad obozami przeznaczonymi dla Polaków i Żydów. W początkowym okresie istnienia tj. w drugiej połowie września 1939 r. członkowie Samoobrony dopuszczali się tzw. „samowolnych” egzekucji. Późniejsze akcje eksterminacji były planowane a ich zakres określał dowódca Selbstschutzu na Prusy Zachodnie – Ludolph Hermann von Alvensleben. Z uzasadnienia wyroku niemieckiego sądu z Is 92/40 wynika, że Selbstschutz był powszechnie traktowany jako samodzielny organ egzekucyjny. W Inowrocławiu realizacją wytycznych v. Alvenslebena zajmował się dr Hans Kolzow. W powiatach i miejscowościach sporządzane były listy Polaków wytypowanych do aresztowania. W pierwszej kolejności chodziło o członków Związku Zachodniego i innych organizacji politycznych, Polaków biorących udział w walkach wrześniowych oraz Polaków narodowości żydowskiej. Do tego dochodziły osoby wytypowane przez Volksdeutschwów z pobudek osobistych. Każde postępowanie prowadzone przeciwko zatrzymanym inicjowane było przez volksdeutschwów „pozostających poza podejrzeniem” dokumentowane w postaci złożenia 3 podpisów przy każdym wytypowanym nazwisku z krótkim opisem oskarżenia. Na tej podstawie były tworzone listy osób do rozstrzelania. Dokument taki następnie był przesyłany do Oberfuhrera SS Ludolfa von Alvensleben celem zajęcia przez niego ostatecznego stanowiska. Na podstawie tych list von Alvensleben rozstrzygał o losie zatrzymanych, mianowicie o ich rozstrzelaniu, zwolnieniu lub przekazaniu do obozów. U podstaw sporządzania list nie leżały żadne materiały o charakterze dowodowym. Wystarczało określenie, że dana osoba jest fanatycznym Polakiem. „Wyroki śmierci” były wykonywane przez Selbstschutz, służbę bezpieczeństwa SD i początkowo Wehrmacht. (k.240-279 4 Sond.Is 92/40 wyrok Sądu Specjalnego w Poznaniu w sprawie Hirschfelda, k. 338-339 śledztwo Js 665/60, świadek Kohnert - śledztwo Js 644/60 Prokuratury przy Sądzie Krajowym w Getyndze, k. 998, 1003-1004 - listy dr H.Kolzowa z 24.09 i 09.10.1939 r.)

Zatrzymania dokonywane w powiecie inowrocławskim od października 1939 r. były realizacją - zarządzoną przez Oberfuhrer`a SS von Alvenslebena - akcji przeciwko inteligencji /Intelligenzaktion/.

Zatrzymanych umieszczano w więzieniu w Inowrocławiu, w którym było kilkadziesiąt cel przewidzianych dla łącznie 160 osób. Liczba zatrzymanych w październiku 1939 r. znacznie przewyższała wskazany próg. Poszczególne zatrzymania weryfikowali dr. Kolzow i Hempel. Początkowo Oberfuhrer SS von Alvensleben upoważnił do podejmowania decyzji (śmierć, obóz, zwolnienie) dr Kolzowa i Hempela. W tę procedurę włączył się von Hirschfeld jako przełożony Selbstschutzu w okręgu Inowrocław. Decyzje zapadały również w urzędzie naczelnikowskim podczas wspólnych spotkań Hansa Ulricha Hempela, von Hirschfelda, Hansa Ulricha Janza, von Alvenslebena, dr Kolzowa. W ten sposób tworzono listę osób, przeznaczonych do rozstrzelania. Wykonywanie wyroków śmierci następowało na zlecenie dr Kolzowa często z jego udziałem a także w obecności naczelnika Hansa Ulricha Hempela, dowódcy oddziału SS w Inowrocławiu Kohlmeyera. Od października 1939 r. von Alvensleben zarządził przedkładanie mu list do jego ostatecznej decyzji. Przeprowadzanie egzekucji było objęte tajemnicą. Rozkazy przekazywano w formie ustnej, bez pozostawiania śladów w dokumentach. Mimo ponagleń przełożonych von Alvensleben nigdy nie sporządził raportów z działalności Selbstschutzu. Dokumenty Selbstschutzu spłonęły podczas wypadku jakiemu uległ samochód wiozący je do Gdańska. (k. 333-353 św. Schulz, św. dr Romer, św. dr Kohnert, św. dr Harnier, śledztwo 3 Js 664/60 Prokuratury przy Sądzie Krajowym w Getyndze, k.240-279 uzasadnienie wyroku Sądu Specjalnego w Poznaniu 4 Sond Is 92/40, k. 1258-1267 album fotograficzny Selbstschutz Westpreussen”)

Ustalono, że przed 20 października Hempel zawiózł do Alvenslebena kolejną listę 90 osób, stworzoną przez niego, Kolzowa i Hirschfelda. Odebrał ją 20 lub 21 października. Wykonanie egzekucji na wybranych przez Alvenslebena 65 Polakach było przewidziane na wtorek rano, 24 października. Mimo, że wcześniejsze egzekucje dokonywane były poza Inowrocławiem w tym przypadku „dla odstraszenia” rozważano przeprowadzenie jej na dziedzińcu więziennym, przy czym ostateczna decyzja Kolzowa w tej sprawie nie zapadła.

Więzienie w tym czasie podlegało kierownikowi policji ochronnej – por. Faustowi (nieobecny podczas tych wydarzeń), jego zastępcami byli wachmistrz policji

Petermann i st. wachmistrz policji *Rolle*. Poza pracującymi tam dozorcami więziennymi zatrudnionych było jeszcze kilka osób w charakterze pomocników dozorców.

W dniach 22/23 października na terenie więzienia znajdowało się około 300 Polaków. W tych dniach (sobota-niedziela) w mieście nie było Kolzowa oraz członków Służby Bezpieczeństwa, wyznaczonych do przeprowadzenia egzekucji.

22 października 1939 r. komisaryczny starosta - Hirschfeld wraz z Janhnzem - Naczelnikiem miasta Inowrocław w majątku tego ostatniego, wspólnie spożywali alkohol. Późną nocą, udali się do Inowrocławia, samochodem z kierowcą Norbertem Krause. Na dziedzińcu więzienia w Inowrocławiu, w chaotycznej akcji, pijani Hirschfeld i Janhnz przy udziale niemieckich strażników więzienia, pomocników i urzędników policji z wartowni, dokonali bezprawnej egzekucji przez rozstrzelanie co najmniej 56 Polaków. W tym osób nie znajdujących się na liście zatwierdzonej przez von Alvenslebena.

Dramatyczna noc zaczęła się od wyprowadzenia z celi, na żądanie *von Hirschfelda i Jahnza*, właściciela ziemskiego von Gerke. Był on pierwszą ofiarą *von Hirschfelda*, który go ciężko ranił strzałem z broni. *Hans Ulrich Jahnz* pomagał w wyprowadzaniu Polaków z cel na dziedziniec więzienia. Ponadto osobiście zastrzelił drugą z wyprowadzonych osób o nieustalonych personaliach a następnie razem z *von Hirschfeldem* zastrzelili pierwszą sformowaną grupę 4-5 osób. Później strzelali do kolejnych wyprowadzanych Polaków wraz z pozostałymi ustalonymi sprawcami: *Norbertem Krause* – kierowca *Hirschfeld`a* - strzałem z karabinu „dobił” rannego von Gerke, zastępcą kierownika policji ochronnej wachmistrem policji *Paulem Petermann`em*, st. wachmistrem policji *Fritzem Rolle*, pomocnikiem dozorca *Wilhelmem Draeger*, st. wachmistrem policji *Georgem Schlemme*, zastępcą dozorca *Erikiem Schode*. Po zastrzeleniu pierwszych przypadkowych osób, Jahnz zaczął wyczytywać nazwiska z posiadanej listy. Dozorcy *Kurt Berndt* i n/n pomocnicy wyprowadzali wywołanych z cel. Następnie wyboru osób do rozstrzelania, na miejscu dokonywał *von Hirschfeld*. Dla przyspieszenia akcji na jego rozkaz wyprowadzać zaczęto osoby niezależnie od listy. Tempo egzekucji narzucone przez *von Hirschfelda* spowodowało, że „więźniów” zrucano z metalowych schodów, z piętra więzienia. Na wniosek *Petermanna* akcja rozstrzeliwań przeniosła się na kolejne, wewnętrzne podwórko więzienne. Do pomocy wezwano wartowników.

Materiał dowodowy wskazuje, że Jahnz zastrzelił sekretarza organizacji robotniczej – Kielbasiewicza, który nie figurował na liście. Był osadzony dla potrzeb Tajnej Policji Państwowej. Następnie zastrzelił właściciela ziemskiego – Wichlińskiego.

Około godziny 4 rano akcja eksterminacji została przerwana. Hirschfeld, uczestniczącym w niej sprawcom zakazał rozmów na temat nocnych wydarzeń.

Następnego dnia rano ciała zastrzelonych wywieziono i zakopano w rowach obrony przeciwlotniczej tuż za murami więzienia.

Niesubordynacja Hirschfelda wobec przełożonego - von Alvensleben`a spowodowała, że w sprawie rozstrzelania 56 osób, w 1940 r. niemiecki Sąd w Poznaniu przeprowadził pokazowe, postępowanie karne. Mimo dokonania przez niemiecką prokuraturę dość precyzyjnych ustaleń jedynymi oskarżonymi zostali: Otto Christian von Hirschfeld i Hans Ulrich Jahnz. Sąd Specjalny w Poznaniu 4 Sond Is 92/40 wyrokiem z dnia 23 lipca uniewinnił Jahnza a Hirschfelda skazał na karę 15 lat więzienia. Sąd przyjął, że w nocy 22/23/10/39 r. zabito co najmniej 56 osób. Część z nich nie figurowała na liście Alvenslebena, np. von Gerke, Kielbasiewicz, Jankowski, n/n Rosjanin i 14 lub 15 aresztantów z tzw. celi śmierci. Łącznie spoza listy rozstrzelano 23 osoby, co oznacza, że śmierć 33 zabitych była wcześniej zaakceptowana przez Alvenslebena.

(k. 240-280 - ustalenia niemieckiego sądu w sprawie 4 Sond.Is 92/40 przeciwko Hirschfeldowi i Jahnzowi, k. 372-374 świadek Zdzisław Cerkaski)

W 1960 r. niemiecka Prokuratura przy Sądzie Krajowym w Getyndze przeprowadziła w tej sprawie ponowne śledztwo o sygn. 3 Js 665/60. Nie rozszerzając kręgu podejrzanych o chociażby policjanta Petermanna, wachmistrza policji Rolle, Behrendta, Schroedera, Witteka i Krause nie podejmując próby wyjaśnienia szczegółów zbrodni śledztwo zostało umorzone z powodu zgonu Hirschfelda i Jahnza.

W prowadzonym aktualnie śledztwie S 26/14/Zn dla kompleksowej oceny przedmiotowego zdarzenia podjęto szeroko zakrojone działania w celu odnalezienia możliwie największej ilości dokumentów dotyczących przedmiotowej zbrodni w szczególności akt sprawy karnej 4 Sond Is 92/40. Poszukiwania zakończyły się niepowodzeniem. Istnieje podejrzenie, że akta sprawy zostały z końcem wojny zniszczone. Jedynym śladem po postępowaniu pozostał wyrok jaki zapadł w tej sprawie. Z jego treści nie wynikają żadne ustalenia dotyczące danych osób pokrzywdzonych poza stwierdzeniem, że było co najmniej 56 ofiar. (k. 174, 234-235, 281-284, 290-323, 333-335, 826, 830, 832

Po wojnie, w październiku 1945 r. dokonana została ekshumacja zwłok, w wyniku której udało się ustalić część nazwisk osób pokrzywdzonych. Mimo wielu kwerend przeprowadzonych w toku śledztwa S 26/14/Zn nie odnaleziono sporządzonego wówczas protokołu z ekshumacji zwłok. Pojedyncze wypisy z tego dokumentu potwierdzające jego istnienie odnaleziono podczas oględzin niektórych akt sądowego stwierdzenia zgonu. Odnaleziono też ankietę z załącznikiem stanowiącym opis zbrodni i wykaz 29 nazwisk osób pokrzywdzonych, materiał zdjęciowy z ekshumacji i pochówku zwłok. (k. 25, 26, 364, 367-370, 383, 384, 391, 421, 1139-1156)

Zgodnie z treścią art. 45 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni p-ko Narodowi Polskiemu zadaniem śledztwa S 26/14/Zn było wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy a w szczególności ustalenie osób pokrzywdzonych. W tym przypadku zgon sprawców nie stanowił przeszkody do realizacji opisanego wyżej celu.

Weryfikując informacje o ofiarach pochodzące z różnych źródeł przeprowadzono kwerendy w zbiorach archiwalnych IPN, Archiwum Państwowym w Bydgoszczy, Inowrocławiu i Poznaniu, oględziny akt z postępowań sądowego stwierdzenia zgonu i uznania za zmarłego, oględziny materiału zawartego w innych śledztwach byłej O.K w Bydgoszczy, uwzględniono też zeznania świadków oraz listę pokrzywdzonych stworzoną krótko po ekshumacji zwłok. Na tej podstawie ustalono bez wątpliwości, że wśród rozstrzelanych w nocy 22/23/ października 1939 r. byli:

1. **Stanisław Barczak** s. Mateusza, ur.20.08.1887 r. zamieszkały w Konarach, powiat Inowrocław, zatrzymany 18.10.1939 r. wraz z żoną Heleną, która przeżyła i była świadkiem śmierci męża,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 230/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 466-467, 646-652,
2. **Antoni Biegański** – nauczyciel z Rojewa, powiat Inowrocław, brak akt sądowego stwierdzenia zgonu, brak aktu zgonu,
  - zeznania świadka Franciszka Kosińskiego, Franciszka Kruszczyńskiego – k 13, 14,
  - załącznik do ankiety – nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji zwłok (k 370),
  - lista z 1946 r. (k. 1095, 1113)

3. **Jan Dykiert** – nauczyciel z Niszczewic, brak akt sądowego stwierdzenia zgonu, brak aktu zgonu,
  - zeznania świadków: Czesława Muszyńskiego, Franciszka Kosińskiego i Marii Plucińskiej zd. Dominiczak – k. 163-165, 166-169,
  - załącznik do ankiety – nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji zwłok, (k. 370)
  - lista z 1946 r. (k. 1095, 1103,1116)
4. **Edmund Frayer** – nauczyciel z Gniewkowa, zatrzymany wraz z żoną Zofią również nauczycielką, która zginęła rozstrzelana w lasach gniewkowskich, brak akt sądowego stwierdzenia zgonu, brak aktu zgonu,
  - zeznania świadka Bolesława Jaskólskiego – k. 124,125,
  - załącznik do ankiety – nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji zwłok k. 370
5. **von Gierke** – właściciel ziemski, brak akt sądowego stwierdzenia zgonu, brak aktu zgonu,
  - zeznania świadka Kazimierza Plichcińskiego, Zdzisława Czerkawskiego - k. 1079,
  - lista z 1946 r. (k. 1095)
6. **Grobelski** z Inowrocławia – kupiec brak bliższych danych. Informacja o jego śmierci pochodzi z uzasadnienia wyroku Is 92/40, (k. 260)
7. **Franciszek Hanas** - nauczyciel z Gniewkowa, powiat Inowrocław,
  - załącznik do ankiety – nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji zwłok - k. 370
  - lista z 1946 r. - k. 1095
8. **Konrad Hoffman** lat około 35 - nauczyciel z Gniewkowa, kierownik szkoły w Szydłowicach, powiat Inowrocław, zmuszony do pracy przy załadunku buraków przez właściciela w majątku Skalmierowo i Marulewo Heinza Erksleben`a, który jesienią 39 r. odwiózł pokrzywdzonego do więzienia w Inowrocławiu,
  - świadek Alojzy Harenda – k. 126, 127,
  - załącznik do ankiety – nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji zwłok – k. 370,
9. **Józef Hoppe** s. Antoniego i Wandy, ur. 05.06.1886 r., zamieszkały w Czyste, powiat Inowrocław, zatrzymany 9 października 39 r.
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu Zg 59/47 – k. 394, 471-476,

- akt zgonu nr 624/1949 - k. 79,
  - świadek Zdzisław Cerkaski – k. 1050, 1093,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk (k. 370)
  - lista z 1946 r. k. 1095,
10. **Apolinary Jankowski** s. Anny Jankowskiej, ur. 22.07.1899 r. – polski prezydent m. Inowrocław, zamieszkały w Inowrocławiu:
- akt zgonu nr 282/1950 – k. 100,
  - akta sądowego stwierdzenie zgonu Zg 19/50 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 395, 487-495,
  - świadkowie Józef Durzyński, Zdzisław Czerkaski, Franciszek Kosiński - k. 1045, 1050, 1093, 1103,
  - lista pokrzywdzonych z 1946 r. – k. 1095,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk (k. 370)
11. **Marceli Jasiński** s. Marcina i Agnieszki, ur. 16.01.1895 r., zamieszkały w Stanominie, powiat Inowrocław,
- akt zgonu nr 162/1958 – k. 91,
12. **Florian Jaskólski** s. Jana i Katarzyny, ur. 21.02.1906 r., zamieszkały w Inowrocławiu,
- akt zgonu nr 453/1948 - k. 55,
  - świadek Anna Hutek zd. Jaskólska k. 1018-1019,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
  - akta sądowego stwierdzenie zgonu Zg 109/48 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu - k. 394-395, 478-485
13. **Alojzy Jażdżewski** s. Stanisława, ur. 17.05.1908 r. nauczyciel, zamieszkały Konary, powiat Inowrocław, zatrzymany w Konarach 5.10.1939 r., świadkiem śmierci był Józef Kwiatkowski,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 158/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 466, 654-660,
14. **Władysław Juengst** s. Bronisława i Józefy, ur. 03.05.1891 r. - polski wiceprezydent m. Inowrocław, zamieszkały w Inowrocławiu, zatrzymany 4 października 39 r. w Biurze Zarządu Miejskiego. Podczas ekshumacji zwłok 19.10.1945 r. rozpoznany przez żonę Wandę,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 168/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 396, 496- 501,

- akt zgonu nr 529/1946 – k. 31,
- świadek Józef Durzyński, Zdzisław Czerkaski, Franciszek Kosiński - k. 1045, 1050, 1093, 1103,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370
- lista pokrzywdzonych z 1946 r. – k.1095,

15. **Walerian Kanarek** s. Józefa i Marianny, 11.08.1911 r., zamieszkały w Rusinowie, pow. Inowrocław, zatrzymany 20.10.1939 r. przez Selbstschutz,
  - wyciąg z akt „uznanie za zmarłego” Ns 194/63, świadkowie Józef Kanarek, Teodor Szweda, Jan Waliński – k. 634,
16. **Jan Karasiński** s. Stanisława i Marii, ur.30.05.1898r., zamieszkały w Inowrocławiu,
  - akt zgonu nr 238/1946 - k. 34,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 26/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 411, 425-429,
17. **Tomasz Kotowski** s. Jana i Anny, ur. 11.12.1880 r., młynarz, zamieszkały w Pieraniu, powiat Inowrocław, zatrzymany w październiku przez n/n Niemców,
  - akt zgonu nr 267/1948 – k. 58,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 147/47 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu - k. 397, 507-513,
18. **Stanisław Kielbasiewicz** – przewodniczący komitetu PPS, brak aktu zgonu,
  - zeznania świadka Józefa Durzyńskiego, Franciszka Kosińskiego, Kazimierza Plichcińskiego, Romana Smolińskiego, Zdzisława Cerkaskiego, k. 1045, 1050, 1079, 1093,
  - załącznik do ankiety z nazwiskami osób rozpoznanych podczas ekshumacji zwłok- k. 370,
  - lista z 1946 r. – k. 1095
19. **Maksymilian Kosiński** - brak aktu zgonu, zeznania świadka Franciszka Kosińskiego,
20. **Tomasz Kotowski** – s. Jana i Anny, ur. 11.12.1880 r., młynarz, zamieszkały w Pieraniu,
  - akt zgonu – k. 58,
  - świadek Roman Pakulski - k. 146-147,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 129/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 396-397, 507-513,

21. **Leon Koszczyński** s. Walentego i Barbary, ur. 28.05.1901 r., nauczyciel, kierownik szkoły w Lisewie Kościelnym, zamieszkały w Lisewie Kościelnym, powiat Inowrocław,
- akt zgonu nr 199/1950 – k. 88,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
  - wyciąg protokołu ekshumacji zwłok z 19.10.1945 r. wraz z protokołem przesłuchania świadka i okazania zwłok – k. 448-449,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 129/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 412, 445-451,
  - świadek Franciszek Kruszczyński - k. 1074, 1113,
  - lista z 1946 r. - k. 1095,
22. **Konstanty Jakub Laubitz** s. Józefa i Franciszki, ur. 25.07.1888 r., zam. Popowice, powiat Inowrocław, zatrzymany 11 października,
- akt zgonu nr 188/1949 – k. 52,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
  - akta sądowego stwierdzenie zgonu Zg 14/49 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 398, 524-529,
  - świadek Józef Durzyński, Zdzisław Cerkaski - k. 1045, 1093, 1113,
  - lista z 1946 r.- k. 1095 ,
23. **Stanisław Marciniak** s. Franciszka i Marianny, ur. 26.04.1891 r., kupiec, zamieszkały w Inowrocławiu,
- akt zgonu nr 120/1950 – k. 73,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 114/49 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 399, 531-537,
  - świadek Franciszek Kosiński - k. 1103
  - lista z 1946 r. - k. 1095,
24. **Antoni Maza** - s. Antoniego i Franciszki, ur. 09.08.1906 r., z zawodu kowal, mieszkaniec Radojewic, gm. Dąbrowa Biskupia, powiat Inowrocław, zatrzymany 1 października 39 r., umieszczony w areszcie w Dąbrowie Biskupiej a następnie w więzieniu w Inowrocławiu,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 204/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu - k. 399, 539-545,
  - świadek Maria Kotwickowska – córka - k. 852-853,
  - brak rejestracji aktu zgonu – k. 881,

25. **Walenty Michałowski** s. Michała i Marianny, ur. 10.02.1890 r., pracownik starostwa, zamieszkały w Inowrocławiu,
- akt zgonu nr 538/1946 – k. 49,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 150/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 400, 547-553,
26. **Franciszek Mierzwicki** s. Franciszka i Wiktorii, ur. 11.09.1905 r., nauczyciel w szkole w Gniewkowie, zamieszkały w Gniewkowie, zatrzymany przez niemiecką policję w Gniewkowie 10.10.39 r. przewieziony do więzienia w Inowrocławiu,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu Zg 175/47 – k. 400, 555- 562,
- akt zgonu nr 538/1946 – k. 70,
- świadek Anna Mierzwicka – żona – 128, 129,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
27. **Czesław Obiała** s. Macieja i Katarzyny, ur. 27.06.1883 r., nauczyciel, zamieszkały Dźwierzchno, powiat Inowrocław, zatrzymany 9 października,
- akt zgonu nr. 175/1948 - k. 61,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 154/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 401, 564-569,
- świadek Władysława Obiała k. 873,
28. **Stanisław Oliwkowski** s. Michała i Anny, ur. 27.04.1887 r., zamieszkały w Inowrocławiu,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 71/46 Sąd Grodzki w Inowrocławiu – k. 401, 571-573,
- akt zgonu nr 61/1947 – k. 46,
Brak informacji o osobach najbliższych – k. 822,
29. **Władysław Ozdoba** – nauczyciel z Plesia, zamieszkały w Prądocinie, brak aktu zgonu,
- zeznania świadka Franciszka Kosińskiego, Marii Dominiczak, Władysława Ciesielskiego, Franciszka Kruszczyńskiego k.1075, 1081, 1115-117,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- lista z 1946 r. 1095,
30. **Czesław Pawłowski** s. Józefa i Antoniny, ur.12.08.1907 r. zamieszkały Parchanie, zatrzymany 21.09.1939 r., wiadomość o śmierci w/w przekazał Kurt Berendt – strażnik więzienia, świadkowi Piotrowi Wodzie,

- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 104/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 465, 667-672,
31. **Edward hrabia Poniński** s. Adolfa i Zofii, ur. 01.07.1888 r., zamieszkały Kościelec, powiat Inowrocław,
- akt zgonu nr 622/1949 - k.103,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 167/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu – k. 401,575-578,
  - świadek Józef Durzyński, Franciszek Kruszczyński, Zdzisław Czerkaski, k. 1045, 1075, 1093, 1100, 1109,
  - lista z 1946 r. – k.1095,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
32. **Jakub Poppek** s. Jana i Balbiny, ur. 17.11.1898 r., wójt Rojewa, zamieszkały w Płonkowie, powiat Inowrocław, zatrzymany 20.10.39 r.
- akt zgonu nr 605/1956 – k. 94,
  - świadek Józefa Kopeć zd. Poppek – k. 130, 131,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Ns 363/56 Sądu Powiatowego w Inowrocławiu k.
33. **Teofil Reszka** s. Józefa i Marianny, ur. 24.07.1884 r., aptekarz, zamieszkały w Inowrocławiu,
- akt zgonu nr 233/1946 – k. 43,
  - załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
  - świadek Józef Durzyński, Zdzisław Cerkaski, k. 1045, 1062, 1093, 1109,
  - lista z 1946 r. – k. 1095,
34. **Jan Rzemieniewski** s. Józefa i Marianny, ur. 6.09.1913 r., zamieszkały w Inowrocławiu, zatrzymany na przełomie września i października,
- akt zgonu nr 350/1946 – k. 40,
  - akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 80/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 402, 586-589
35. **Leon Skonieczny** – funkcjonariusz Policji Państwowej z Inowrocławia,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
36. **Jan Skotarczak** s. Wojciecha i Barbary, ur. 01.12.1898 r. sołtys w Dąbrowie Biskupiej, zamieszkały Dąbrowa Biskupia, zatrzymany 17.10.1939 r., siostra Stanisława Kostrzewska rozpoznała zwłoki brata podczas ekshumacji przeprowadzonej po wojnie,

- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 122/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 466, 662-665,

37. **Tadeusz Tomaszewski** s. Kazimierza i Kazimiery, ur. 19.02.1907 r., nauczyciel, kierownik Szkoły Powszechnej w Słońsku, zamieszkały w Słońsku, powiat Inowrocław, zatrzymany 11 października,

- akt zgonu nr 245/1946 - k.37,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 25/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu - 402-403, 591-597,
- wypis częściowy protokołu ekshumacji zwłok z 19.10.1946 r. - k. 594,
- świadek Jadwiga Tomaszewska - k. 874

38. **Bolesław Wawrzyniak** s. Szczepana i Pelagii, ur. 09.03.1921 r., zamieszkały w Jaksicach, powiat Inowrocław, zatrzymany wraz z ojcem w dniu 10 października 39 r., umieszczony początkowo w szkole w Jaksicach, przewieziony z pozostałymi do więzienia w Inowrocławiu,

- akt zgonu nr 26/1954 – k. 85,
- uzasadnienie niemieckiego wyroku Is 92/40 - k. 260
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Ns 32/53 Sądu Powiatowego w Inowrocławiu – k. 412, 436-443,
- świadek Zdzisław Cerkaski, Franciszek Kruszczyński – k. 1050, 1075, 1093, 1113,
- lista z 1946 r. - k. 1095,

39. **Szczepan Wawrzyniak** s. Marcina i Marianny, ur. 16.12.1892 r., rolnik, zamieszkały Jaksice, powiat Inowrocław, zatrzymany wraz z synem Bolesławem w dniu 10 października 39 r., umieszczony początkowo w szkole w Jaksicach, przewieziony z pozostałymi do więzienia w Inowrocławiu,

- akt zgonu nr 27/1954 – k. 97,
- uzasadnienie niemieckiego wyroku Is 92/40 - k. 260
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- świadkowie Marian Grześkowiak, Franciszek Kruszczyński, Zdzisław Cerkaski, – k. 148, 1050, 1075, 1093, 1113

- akta sądowego stwierdzenia zgonu Ns II 33/53 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu k. 467, 640-644,
- lista z 1946 r. - k. 1095,

40. **Stanisław Wichliński** - właściciel ziemski, zam. Tuczo, powiat Inowrocław, brak aktu zgonu,

- zeznania świadka Zdzisława Cerkawskiego k. 1050, 1093,
- uzasadnienie niemieckiego wyroku Is 92/40 - k. 260
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- lista z 1946 r. – k. 1095

41. **Włodzimierz Wichliński** s. Józefa i Tekli, ur. 26.05.1871 r., właściciel ziemski, zam. Helenowo, powiat Inowrocław, zatrzymany 10 października 39 r. Zastrzelony przez Ulricha Jahnz`a,

- sądowe stwierdzenie zgonu Zg 91/47 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu - k. 405, 599-605,
- akt zgonu nr 623/1949 – k. 76,
- załącznik do ankiety z wykazem nazwisk - k. 370,
- świadek Zofia Wichlińska, Zdzisław Cerkaski, Franciszek Kruszczyński, - k. 1047, 1050, 1075, 1093, 1113
- lista z 1946 r. - 1095,

42. **Paweł Zawilowicz** s. Józefa i Anny, ur. 04.03.1891 r., kierownik szkoły w Gniewkowie, zamieszkały w Gniewkowie, zatrzymany 10 października 39 r.:

- akt zgonu nr 615/1949 – k. 64
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 116/46 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu– k. 405, 607-615,

43. **Marcjan Zywert** s. Wawrzyńca i Marianny, ur. 05.08.1905 r., leśniczy, zamieszkały w Podlesiu, powiat Inowrocław, zatrzymany 11 października 39 r.:

- akt zgonu nr 613/1949 – k. 67,
- świadek Antoni Zywert, Wanda Szymańska zd. Zywert - k. 153, 837-839,
- akta sądowego stwierdzenia zgonu Zg 126/50 Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu - k. 406, 617-621,

W przypadku pozostałych osób wskazanych przez różnych świadków, ujawnionych w ankietach i kwestionariuszach, rejestrach miejsc zbrodni to z powodu

braku dokumentów potwierdzających ich zgon lub przez ustalenie innego czasu i miejsca zgonu, wyjaśnienie, że osoba przeżyła lub w wyniku rozbieżności w ujawnionych materiałach uznano, że brak jest jednoznacznych dowodów potwierdzających ich zgon w nocy 22/23/ października 1939 r. Są to:

Mieczysław Eckert, Muszyńscy (2) z Dąbrówki, Józef Gajda, Franciszek Smolarek, nauczycielka Dykiert, nauczycielka Hanas, Zofia Frayer, Ziółkowski, Kozłowski (ojciec i syn), Kozłowski z Plawinka (Plawinska), Jan Tomczak, Mlicki z Gnojna, Franciszek Popek z Płonkówka, ks Zabłocki dziekan i proboszcz z Gniezna, Kazimierz Wlekliński, Stanisław Kubicki, Stanisław Bochat, Walerian Kanarek,

(k. 403, 405, 406, 411-412, 419-420, 431-434, 456-462, 463-464, 466, 581-584, 879, 880, 1131

W toku śledztwa podjęto też działania zmierzające do odnalezienia osób najbliższych dla ujawnionych pokrzywdzonych. W ich wyniku ustalono, że żyją:

- Felicja Mielcarek – córka Szczepana Wawrzyniaka,
- Anna Hutek – córka Józefa Jaskólskiego,
- Maria Kotwickowska – córka Antoniego Mazy,
- Wanda Szymańska – córka Marcjana Zywert,

k. 677, 678-680, 681, 691, 700

Przesłuchania w/w w charakterze świadków – pokrzywdzonych nie wniosły niczego istotnego do ustaleń śledztwa.

W Polsce podstawą odpowiedzialności za zbrodnie wojenne popełnione w okresie II wojny światowej jest dekret sierpniowy z dnia 31.08.1944 r. Aktualnie utrzymany w mocy pozostał art. 1 pkt. 1 dekretu penalizujący branie udziału w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej ..., idąc na rękę władzy państwa niemieckiego.

Wobec powyższego zabójstwo 56 osób będące przedmiotem toczącego się śledztwa zostało zakwalifikowane na podstawie obowiązującego art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego / tekst jedn. Dz. U. z 1946r. Nr 69, poz. 377 wraz z późn. zm. / w zw. z art. 3 Ustawy z dnia 18.12.1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 2007 r. nr 63, poz. 424, z późn. zm.). Jednocześnie uznano, że opisane przestępstwo wyczerpuje również znamiona zbrodni przeciwko ludzkości popełnione z powodu przynależności pokrzywdzonych do polskiej grupy narodowościowej, dlatego opisaną kwalifikację

uzupełniono o czyn z art. 3 Ustawy z dnia 18.12.1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. 2007 r. nr 63, poz. 424, z późn. zm.),

Karalność przestępstw stanowiących przedmiot niniejszego postępowania nie ulega przedawnieniu, albowiem Polska ratyfikowała Konwencję z dnia 26 listopada 1968 roku o niestosowaniu przedawnienia wobec zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości w 1970 roku (Dz.U. z 1970 roku Nr 26 poz. 208).

Na podstawie zebranego materiału dowodowego za sprawców opisanej wyżej masowej zbrodni uznano:

- I. Dowódcę Selbstschutz`u na Okręg Północny – Ludolpha Hermanna von Alvensleben,
- II. Dowódcę Selbstschutzu na okręg inowrocławsko-włocławski - dr Hansa Kolzowa,
- III. Dowódcę Selbstschutz`u na powiat Inowrocław -Hansa Ulricha Hempela,
- IV. Komisarycznego starostę w Inowrocławiu - Ottona Christiana Hirschfelda,
- V. Naczelnika miasta Inowrocław - Hansa Ulricha Jahnza,
- VI. wachmistrzów policji - Rolle, Petermanna, Schlemme,
- VII. funkcjonariuszy policji Schrodera, Witteka,
- VIII. kierowcę Bernarda Krause,
- IX. 6-ciu nieustalonych wartowników,

- I. **Ludolf Hermann Georg Kurt Werner von Alvensleben** zwany **Bubi von Alvensleben** - ur. 17 marca 1901, Halle, Niemcy, syn generała-majora Ludolfa von Alvenslebena (1844-1912), od 1929 r. członek NSDAP, poseł do Reichstagu (1933), w latach 1938-1941 pierwszy adiutant Reichsführera SS Heinricha Himmlera, od listopada 1943 SS-Gruppenführer i Generalleutnant policji, a od lipca 1944 także Generalleutnant w Waffen-SS. Po wojnie nie zostało przeprowadzone żadne z wielu postępowań skierowanych przeciwko Ludolfowi Hermannowi von Alvensleben, również w związku z jego stanowiskiem Naczelnika Samoobrony w Prusach Zachodnich. Z informacji jaką uzyskano w ramach pomocy prawnej z Centrali w Ludwigsburgu wynika, że von Alvensleben zmarł 01.04.1970 r. w Santa Rosa de Clamuchita w Argentynie jako obywatel argentyński. (k. 1209-1210, 1211)
- II. **dr Hans Kolzow** – ur.21.06.1901 r. w Warin, członek NSDAP od 1928 r., do września 1939 r. dyrektor Stowarzyszenia Inżynierów Niemieckich, od września

1939 r. pełnomocnik Urzędu Uzupelnień SS i dowódca Selbstschutzu na okręg inowrocławsko-włocławski. Po wojnie aresztowany przez władze amerykańskie, przebywał w obozie dla internowanych, z którego uciekł. Nie ustalono jego miejsca pobytu. Wszczęto poszukiwania a niemieckie śledztwo wobec w/w zawieszono. W przedmiotowym śledztwie O.K. w Gdańsku mając na uwadze rok urodzenia uznano w/w za osobę nieżyjącą.

III. Hans Ulrich Hempel – ur. 15.09.1907 r. w Dobrogościcach, s. Alfreda i Berty, rolnik, volksdeutsch, zamieszkały w majątku Dobrogościce, pow. Inowrocław. Ustalono, że zmarł 20.05.1962 r. w sowieckiej strefie okupacyjnej. (k. 340)

IV. Otton Christian von Hirschfeld – urodzony 17 sierpnia 1909 r. w Paderborn, syn wojskowego, ukończył studia prawnicze, odbył praktykę w Sądzie Powiatowym w Wesel, był referendarzem administracyjnym ze zdany egzaminem na asesora administracyjnego. Od 27 maja 1938 r. pełnił obowiązki zastępcy starosty w Olsztynie. 12 września 1939 r. skierowany do organizacji obszaru wschodniego z powierzeniem mu komisarycznego pełnienia obowiązków starosty w Mogilnie a od 27 września w Inowrocławiu. Od 1 września 1931 r. należał do SA a od 1 marca 1932 r. do NSDAP, w stopniu Sturmhauptfuhrera.

Wyrokiem 4 Sond. Is 92/40 uznany został za winnego 56 zabójstw i skazany na karę 15 lat pozbawienia wolności. (k.240-279)

Po wojnie Prokuratura przy Sądzie Krajowym w Getyndze umorzyła postępowanie Js 665/60 wobec v. Hirschfelda o „rozstrzelanie polskich więźniów w więzieniu w Inowrocławiu w nocy 22/23.10.1939 r.” z uwagi na zgon w/w. (k.332-357)

V. Hans Ulrich Jahnz – urodzony 14 września 1904 r. w Paulhof, w powiecie inowrocławskim, syn właściciela majątku, ukończył gimnazjum w Bydgoszczy. Od 1934 r. należał do Partii Młodoniemieckiej, a od 27 sierpnia 1939 r. przyjęty do SS. Brał czynny udział w zajmowaniu Gdańska. Awansowany do stopnia Rorttenfuhrer`a SS. Po powrocie do majątku włączył się w działania Selbstschutzu.

Niemiecki Sąd Specjalny w Poznaniu sygn. akt 4 Sond. Is 92/40 uniewinnił Jahnza od zarzutu dokonania zabójstwa 56 osób w nocy 22/23 października 1939 r. uznając go za „człowieka prawego i miłośnika prawdy ..., który nie miał świadomości zmniejszonej poczytalności von Hirschfelda ...” (k.240-279)

Kolejne postępowanie z 1960 r. o sygn. Js 664/60 prowadzone przez stronę Niemiecką zakończyło się umorzeniem z uwagi na zgon Jahnza. (k.332-357)

Zgon w/w potwierdzili naoczni świadkowie Michał Ratajczak, Waław Włodarczyk i Jan Mętel (k. 276-378, 379-381, 1086-1087, 1088-1089)

Niemieckie postępowanie Js 664/60 z różnych powodów nie objęło swoim zakresem pozostałych sprawców masowego zabójstwa dokonanego w więzieniu w Inowrocławiu. Sąd nie ustalił miejsca pobytu podejrzewanych o udział w zbrodni Behrendta i Schrodera. W stosunku do Witteka uznał zgon w/w na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Hereford z dnia 11.10.1947 r. Jako czas zgonu ustalono dzień 26.04.1945 r. Jednocześnie nie odniósł się w ogóle do roli jaką odegrali Rolle – st.wachmistrz policji, Schlemme, Petermann - wachmistrz policji, Draeger, Krause i odpowiedzialności za dokonane zabójstwa.

W postępowaniu nie ustalono danych identyfikujących w/w osoby. (k. 331-363)

Przeprowadzone przez Oddziałową Komisję w Gdańsku śledztwo S 26/14/Zn pozwoliło na ustalenie przebiegu wydarzeń w wyniku, których doszło do zbrodni zabójstwa co najmniej 56 osób w nocy 22/23 października 39 r. na terenie więzienia w Inowrocławiu. Pozwoliło też na wskazanie osób winnych oraz na określenie możliwie precyzyjnie nazwisk osób pokrzywdzonych.

Mając na uwadze, że zebrany materiał dowodowy wyczerpał możliwości śledcze pozwalające na dalszą identyfikację pokrzywdzonych jak i sprawców, zdecydowano o umorzeniu prowadzonego śledztwa z powodów wskazanych w sentencji decyzji o umorzeniu.